Sønderborg
Udsigt i verdensklasse

Arkitektur- og bevaringspolitik

Arkitektur- og bevaringspolitik for Sønderborg Kommune

Styringstrekant

Politikken tager afsæt i Sønderborg Kommunes styringstrekant. Styringstrekanten sikrer en helhedsorienteret udvikling og sammenhæng mellem vision og strategi, kommuneplan, politikker, planer og handlinger. Som det fremgår af styringstrekanten, er 'Politikker' afledt af byrådets visioner.

Grundfortælling

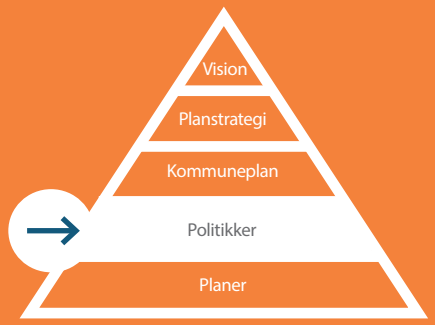
I Sønderborg er hele Europa inden for din rækkevidde. Det er her, at Skandinavien og det kontinentale Europa mødes og bindes sammen. Storbyer som Flensborg, Hamborg og Kiel er vores tætte naboer, imens den veludbyggede infrastruktur med motorvej og lufthavn sikrer korte afstande til andre metropoler som f.eks. Berlin og København.

Vores særlige placering som naturligt knudepunkt i grænselandet har givet os en helt speciel evne til at samarbejde på tværs af grænser, kulturer og skel, og i dag bor og lever 120 forskellige nationaliteter i Sønderborg.

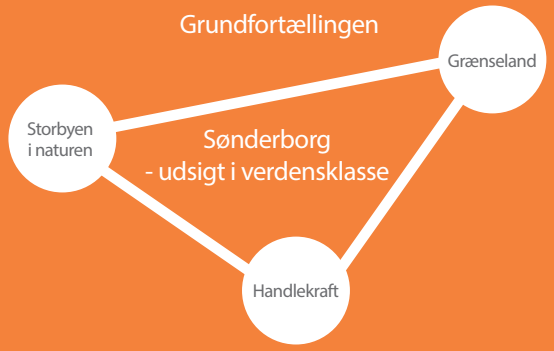
På den ene side rummer Sønderborg alle storbyens karakteristika: Nogle af Danmarks største globale industrikoncerner ligger her. Universitetets campus er landets mest internationale med studerende fra over 50 lande, og snakken på alverdens sprog summer i byens mange restauranter og caféer. Det er også i Sønderborg, at du finder ligeså mange kulturoplevelser og events, som der er dage i året.

Men Sønderborg er på samme tid også noget ganske andet, for vi er en storby midt i naturen. Her er skove, strande, bakker, lunde og søer. Her er 250 km krøllet kystlinje. Her er plads til udfoldelse, ro og dybde.

Styringstrekanten

Grundfortællingen

Bæredygtige byer, lokalsamfund og fællesskaber.

Vi udvikler bæredygtige byer og lokalsamfund med fokus på fremtiden. I fællesskab med vores borgere, foreninger og erhvervsliv udvikler vi de unikke lokale potentialer.
Vi tør tænke fællesskaber på nye måder i fremtiden.

De seks fokusområder

Byrådets Vision og Planstrategi tager udgangspunkt i hele Sønderborg Kommune – med områdets unikke position med særegne landskaber, landsbyer, byer og kulturhistorie.

Byrådets tre fyrtårnsprojekter, Project-Zero, Byens Havn og Nordals Ferieresort, er udtryk for, at vi tør satse, prioritere, handle og gennemføre. De seks fokusområder er udpeget af Byrådet og skal skabe sammenhæng mellem den overordnede vision for kommunens udvikling og de fokusområder samt handlinger, der arbejdes med på tværs af fagudvalg og politisk ståsted. De seks fokusområder er udtryk for en politisk prioritering af emner, som skal sætte retning for arbejdet i hele Sønderborg Kommune.

Indledning til arkitektur- og bevaringspolitikken

Arkitekturen handler om de skabte rammer, der omgiver os og den har indflydelse på vores liv. Den er rammerne om det liv, der er levet, det liv vi lever og det liv, der skal leves. Arkitekturen er noget, som påvirker os alle. Gennem arkitekturen sætter vi aftryk, og den bliver en del af vores kulturarv og historie, hvorfor bevaring også er i fokus.

Bevaring handler om at bevare og beskytte vores fælles kulturarv – det der gør Sønderborg Kommune til noget særligt. Kulturarv er en betegnelse, der anvendes for kulturelle elementer. Den minder os om hvem vi er og hvor vi kommer fra. Den danner rammen om vores fælles historie. Den fælles kulturarv kan strække sig fra små håndværksmæssige principper i enkelte bygninger, til gamle bykerner eller landskabelige områder som fx Dybbøl Skanserne. Bevaring af kulturarv er dermed i lige så høj grad bevaring af bygninger såvel som byrum og landskaber.

Sønderborg Kommunes Arkitektur- og bevaringspolitik beskæftiger sig med det, der udgør Sønderborg Kommunes holdning til arbejdet med arkitektur og bevaring i hele Sønderborg Kommune.

I denne politik er udgangspunktet de fire værdier; *samarbejde, bæredygtighed, fremtidssikring og stedets potentiale*. Værdierne angiver en overordnet retning for hvordan man i Sønderborg Kommune vil beskæftige sig med arkitektur og bevaring.

Med politikkens tre fokusområder; *Byer og bykerner, boligområder og erhvervsområder og landsbyer og landskabet* synliggøres kommunens potentialer, hvor de tilhørende målsætninger er vejledende for udviklingen indenfor det konkrete område.

Med afsæt i Arkitektur- og bevaringspolitikken vil Sønderborg Kommune målrette arbejdet med arkitektur og bevaring, så potentialerne udnyttes og skaber værdi for borgere og turister. Det giver mulighed for at tænke langsigtet i planlægningen i hele Sønderborg Kommune.

Indhold

Indledning 3

Forord 5

Politikkens opbygning 6

Værdier 8

Samarbejde 8
Bæredygtighed 9
Fremtidssikring 10
Stedets potentiale 12

Fokusområder 14

Byer og bykerner 14
Boligområder og erhvervsområder 16
Landskabet og landsbyer 18

Fra politik til praksis 20

Dybbøl Mølle med Sønderborg by og bugt i baggrunden.

Forord

Sønderborg Kommune er i konstant udvikling. Gamle områder omdannes, andre bliver udlagt til nybyggeri og nogle steder bevares, så kulturarven sikres. For at understøtte både nyt og eksisterende er det nødvendigt at skabe gode rammer for den bæredygtige og fremtidssikrende arkitektur. Bevaring af bygninger og kulturmiljøer har, på samme måde som ny arkitektur, et potentiale for at vise den særlige identitet og arkitektoniske retning i kommunen.

Arkitektur- og bevaringspolitikken har til formål at sikre en fælles retning for udviklingen af de fysiske rammer i kommunen. Det handler om gode forhold i kommunen gennem attraktive landsbyer, byer og byrum. Det skal ske gennem dialog og samarbejde og skabe mest mulig værdi for borgere og turister i Sønderborg Kommune.

Sønderborg Kommune rummer gode eksempler på arkitektur og bevaring, der er med til at skabe værdi for det omkringliggende samfund. Det kan blandt andet ses i de værdifulde kulturmiljøer omkring Gråsten Slot og den historiske bymidte i Augustenborg.

Byens Havn, som er omdannet med udgangspunkt i Frank Gehrys masterplan, viser en moderne arkitektur og byplanlægning. Det er sådanne udviklingsprojekter Arkitektur- og bevaringspolitiken skal støtte op om.

Med politikken følger et håb om, at vi kan udvikle vores fælles arkitektur, så den kan bidrage til at styrke helhedsoplevelsen af Sønderborg Kommune og dermed understøtte kommunen som et attraktiv sted at bo, arbejde og besøge. Med politikken er der grundlag for at skabe en samlet fortælling om udviklingen af kommunens byer, landsbyer og udviklingsprojekter.

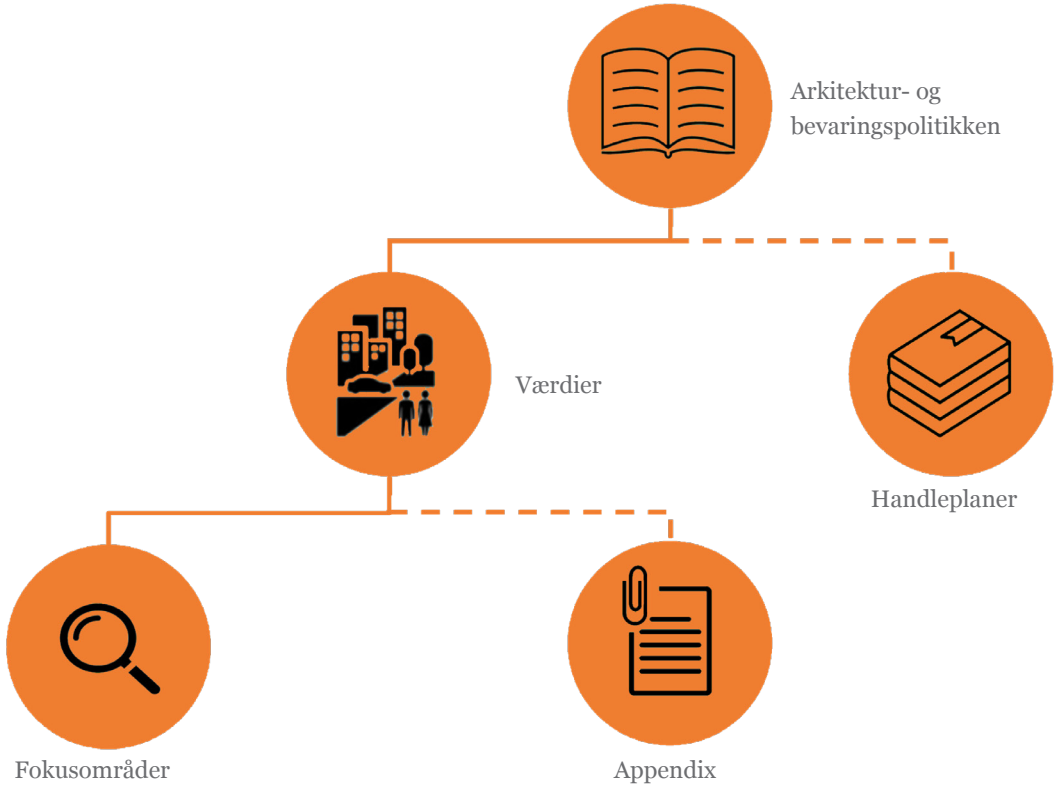
God arkitektur kan bidrage til vækst og beskæftigelse samt gøre Sønderborg Kommune endnu mere attraktiv og tiltrækkende, hvilket har betydning for at fastholde borgere og virksomheder samt være en attraktiv turismedestination.

Politikkens opbygning

Arkitektur- og bevaringspolitikken beskriver retningen for arkitektur og bevaring i Sønderborg Kommune. Den beskæftiger sig med fire værdier, der arbejdes med inden for politikkens tre fokusområder.

Værdierne er udvalgt af Teknik- og Miljøudvalg, mens fokusområderne er de steder i kommunen, hvor værdierne bliver omsat til målsætninger, der har til hensigt, at styrke eller sikre kommunens position indenfor arkitektur og bevaring ved hvert enkelt område.

Til politikken hører et appendix, som indeholder beskrivelser af fagtermer og emner. Derudover indeholder det specifikke eksempler fra de fysiske omgivelser i vores kommune. Appendixet skal være med til at skabe en fælles begrebsforståelse, så det bliver lettere at tale om arkitektur- og bevaring i Sønderborg Kommune på tværs af aktører, interessenter, borgere og politikere.

Bypark ved Nordborg Slot

Arkitektur- og bevaringspolitikken giver borgere indblik

For borgere giver politikken et indblik i, hvordan vi arbejder med vores fysiske rammer i Sønderborg Kommune. I arkitektur og bevaringspolitikken kan borgere finde svar på hvilke værdier og mål Sønderborg Kommune prioriterer når det kommer til arkitektur og bevaring.

Arkitektur- og bevaringspolitikken giver medarbejdere en fælles forståelse

For medarbejdere i Sønderborg Kommune er politikken et fælles afsæt for, hvordan vi forstår arkitektur og bevaring. Arkitektur og bevaring handler om de fysiske rammer og hvordan de fremtidssikres til de kommende generationer. Her er politikken et værktøj, der kan styre og vejlede medarbejdere ud fra en fælles forståelse.

Arkitektur- og bevaringspolitikken giver andre vigtige aktører et afsæt for samarbejde

For andre vigtige aktører kan politikken vise, hvordan vi sammen kan skabe bedre arkitektur. Det kan fx være gennem tæt samarbejde, hvor åbenhed og dialog prioriteres. Det kan også være gennem inddragelse med forskellige aktører i processen om udviklingsprojekter i Sønderborg Kommune.

Værdier

De fire værdier er udvalgt af Teknik- og Miljøudvalget i forbindelse med udarbejdelsen af Arkitektur- og bevaringspolitikken.

De fire værdier er:
- Samarbejde
- Bæredygtighed
- Fremtidssikring
- Stedets potentiale

Samarbejde

Sammen og i fælleskab skabes de bedste løsninger – dette gælder også, når det kommer til arkitektur og bevaring, hvor det at forene og udnytte kompetencer på tværs kan skabe synergi og merværdi for Sønderborg Kommune. Gennem formidling, dialog og engagement opstår de gode projekter, der former omgivelserne og kan drive udviklingen samtidig med, at det styrker den lokale stolthed og forankring.

Når bygninger og byrum bliver etableret eller opført er det med hensigten om, at det skal stå længe og være brugbart for flere generationer. Derfor er det vigtigt, at arbejdet med arkitektur og kvaliteten deraf vægtes højt, og at der er dialog og en bred involvering i udviklingsprocessen. Samtidig skal der være plads og mulighed for, at arkitekturen kan udfolde sig og være eksperimenterende. Det kan ske gennem partnerskaber, konkurrencer og udbud, hvor det er arkitekturen og værdierne, der er i fokus.

For at udvikle omgivelserne bedst muligt og udnytte de lokale potentialer kan man gennem samarbejde bruge den viden og det engagement foreninger, borgere og frivillige byder ind med.

Samarbejdet kan sikre dialog om udvikling, arkitektoniske virkemidler og udfordringer, hvilket bidrager med værdi, da det sikrer, at der bliver skabt en fælles forståelse for arkitektur og bevaring. Dialog og samarbejde med kommunens forskellige aktører gør at udvikling sker i fællesskab og bliver stærkere.

Byens Havn i Sønderborg, der er udarbejdet gennem partnerskaber, hvor der er givet plads til ny og eksperimenterende arkitektur.

Mjels Pumpehus, der med lokale ildsjæle og arbejdskraft er transformeret til et naturformidlende besøgscenter.

Bæredygtighed

Med en bæredygtig tilgang til arkitektur kan der ske en fremtidssikring i udviklingen af nyt, men også ved bevaring af gammelt. De bæredygtige løsninger handler i høj grad om omtanke. Her hjælper arkitektur med at skabe en bevidsthed om materialevalg og brugen af ressourcer, når der skal opføres nyt.

Når der skal bevares og bygges nyt er det ikke nok at tage hensyn til, hvordan bygninger eller byrum udformes – man skal skabe de rum, hvor mennesker kan mødes eller leve. Arbejdet med bæredygtighed handler altså også om at se på arkitekturens bidrag til omgivelserne. Det kan være i forhold til økonomisk bæredygtighed med lavere omkostninger til drift eller social bæredygtighed i form af merværdi og oplevelser.

Der bør altid være fokus på de langsigtede løsninger, der ikke kun tager afsæt i nutidens behov. Det hænger også sammen med en udvikling, hvor omdannelse og transformation i byer og landskabet er nødvendige tiltag for at skabe de bæredygtige byer og samfund.

Byer og landskaber skal fremstå værdifulde og brugbare for de næste generationer, og derfor skal de løsninger, der vælges være langsigtede. Ressourcer og områdets anvendelse skal udgøre en samlet del af vurderingerne i en udviklingsproces.

En bæredygtig tilgang til planlægning er derfor, at verdensmål og bæredygtighedsbegreber indgår i udviklingen af arkitektur. I det mere konkrete kan der i arkitekturen arbejdes med genbrug, energioptimering, transformation, renovering og nye materialer, hvor det handler om at værne om ressourcerne. Herunder med omtanke på bæredygtigheden af de materialer der anvendes, deres livscyklus, mængde og det co2 aftryk de specifikke materialer medfører.

I byrum og landskaber handler det om at sikre mangfoldighed, der understøtter såvel kultur som natur. Derfor bør træer og det grønne prioriteres og styrkes.

Ligeledes er der klimamæssige udfordringer, der kræver fokus på den langsigtede planlægning. Hvor det er muligt bør løsninger rumme merværdi. Det handler om at skabe de gode muligheder for et sundt, trygt og aktivt liv for alle borgere hele livet.

Fremtidssikring

Sønderborg Kommune er, som store dele af landet, i en periode, hvor funktioner og identiteter skifter og nye materialer og boformer ser dagens lys. Områder mister deres funktion og nye kommer til. Eksempelvis er dele af Sønderborg havn omdannet fra at være en erhvervshavn til i dag at være en ny bydel med promenade, hotel, beboelse med mere.

Disse identitetsskift vil altid foregå, når samfund udvikler sig. Et fokus på fremtidssikring er muligheden for at overlevere en sund og attraktiv kommune til de næste generationer, ligesom det kan være med til at tiltrække beboere og turister både i dag og i fremtiden.

Fremtidssikring handler i høj grad om at sikre de byer og landskaber, der er og bliver brugt i kommunen. De mange steder i kommunen skal fungerer for de mange brugere og understøtte de behov, som borgere og turister efterspørger. Det er væsentligt at styrke de eksisterende kvaliteter og fremme de aspekter, der gør de enkelte områder let tilgængelige samt sunde og trygge at leve i.

Bymæssig fortætning er en ud af mange fremtidssikrende tilgange, der kan sikre anvendelse af eksisterende bebyggelse samt flere beboere i de givne bymæssige rammer. Byfortætning har flere værdier for byerne, herunder liv i gaderne, tryghed og fælleskaber samt funktions- og transportmæssige fordele.

Byfortætning kan også medføre, at mindre bygninger kan blive revet ned til fordel for større bygninger. Med en langsigtet tilgang kan områdernes særlige potentialer og kulturarvsværdier styrkes og sikres, også der hvor gammelt erstattes af nyt. Samtidig skal investeringer skabe størst mulig værdi for borgere og erhvervsliv, hvor det fremtidssikrende er en tilgang, der kigger på projekter i en helhed fra 'vugge til grav'.

Ved at fremtidssikre skaber vi også værdi her og nu, da udvikling med fokus på fremtiden også sikrer tilgængelighed, merværdi og oplevelser på et ligeligt grundlag for alle.

Fremtidssikring af kommunen er et fælles arbejde og ansvar. Det skal ske med et bredt perspektiv, hvor der er fokus på både klimamæssige udfordringer, kulturarv, tilgængelighed og bæredygtige projekter. På den måde kan det sikres, at kommunen er robust og rustet til de kommende generationer.

Højvandsmur i Gråsten, der fremtidssikrer området, samt er naturlig tilpasset området og tilføjet merværdi

Byparken ved Søvænget i Nordborg, hvor en bro er tilpasset området og stedets værdi samt potentiale.

Stedets potentiale

Stedets potentiale er det, der gør stedet til noget særligt og som giver det værdi. Sønderborg Kommune ønsker at udnytte disse potentialer bedst muligt og bruge dem som et aktiv i udviklingen af vores kommune.

Flyttes et mindre bondehus fra en af kommunens landsbyer til havnen i Sønderborg, vil det ikke passe ind. Modsat vil et af de nye havnebyggerier heller ikke passe ind i landsbyerne. Det er således ikke alene det arkitektoniske udtryk, der definerer god arkitektur, men i højere grad, hvorvidt bebyggelsen passer ind i det eksisterende miljø eller landskab.

Kort fortalt drejer det sig om at fokusere på byens historiske udgangspunkt, samt de særlige områder, der findes, hvor der er potentiale for forskelligartet udvikling og arkitektur, der er med til at skabe værdi i lokalområdet.

Det er vigtigt at vurdere stedets potentiale i dialog med brugere og udviklere. Både stedets værdier og ikke mindst skalaen er afgørende for, om de respektive områder kan indeholde nyt og anderledes byggeri og byrum, og bidrage med en anderledes arkitektur.

Arkitektoniske kontraster har i nogle tilfælde potentiale til at skabe dynamik og spænding. Moderne arkitektur kan i form og materialitet skille sig positivt ud og danne et nyt udtryk i samspil med det oprindelige. Det tyske museum, Ungdomshuset Mejeriet og Multikulturhuset i Sønderborg kan nævnes som eksempler på bygninger med arkitektoniske kontraster, der bidrager med en oplevelse til byens rum og hvor man udnytter stedets potentiale. Fælles for dem er, at de ikke bryder en helhed, men er dynamiske i materialer og former, hvorfor de skaber en kontrast med de ellers enkeltstående bygninger. I disse tilfælde er de specifikke områder transformeret og udviklet med afsæt i stedets potentiale, hvilket skaber værdi for byrummet.

Uafhængigt af projektet skal der altid være fokus på, at styrke stedets potentiale så det skaber værdi for området. Derfor bør ny og anderledes arkitektur i proportioner, skala og materialer indpasses med fokus på stedets potentiale. Stedets potentiale kan betragtes som det identitetsskabende for et område. Hvad end det er kulturarv, kunst, landskaber eller træer, bør man, hvis det bidrager med en oplevelse betragte det som et aktiv i forbindelse med udviklingen.

Deutsches Museum Nordschleswig, der viser en arkitektonisk kontrast mellem nyt og gammelt.

Fokusområder

Fokusområderne er de steder i kommunen, hvor værdierne bliver omsat til målsætninger, der har til hensigt, at styrke eller sikre kommunens position indenfor arkitektur og bevaring.

Fokusområderne er:
- Byer og bykerner
- Boligområder og erhvervsområder
- Landskabet og Landsbyer

Byer og bykerner

Byerne og bykernerne omhandler kommunens større byer samt de byer, hvor bykernerne udgør en væsentlig del af oplevelsen som et synligt centrum, hvilket kan opleves i nogle af kommunens større og mellemstore byer.

En del af kommunens større landsbyer har også en struktur, hvor centrum for byerne fremstår tydeligt og opleves fortættet i forhold til de omkringliggende miljøer. I disse tilfælde har det ofte været kirke, jernbane, handelsmiljø, hertug-dømme og/eller den geografiske værdi, der har været udslagsgivende for byernes eksistens og størrelse i dag.

Sønderborg by er kommunens hovedby. Sønderborg by og særdeles bykernen vidner om et købsstadsmiljø.

Byen rummer en vigtig kulturarv i kraft af blandt andet Sønderborg Slot, som byen er udsprunget fra. Også kirkerne og nærheden til naturen samt den lange kyststrækning og placeringen ved sundet er med til at skabe de oplevelsesmæssige værdier i og omkring byen.

Et fællestræk for Sønderborg Kommunens byer med en bykerne er, at der er tale om områder, hvor borgere og besøgende opholder sig, enten for at gøre deres daglige indkøb, opsøge fælleskaber eller kultur. Disse områder består ofte af byernes historiske bydel og er samtidig den del af byerne, der anvendes mest, hvor arbejde, besøg, fritid og beboelse kulminerer.

Bykernerne har udviklet sig i takt med moderniseringen af samfundet. Bykernerne bestod tidligere af en blanding af diverse erhverv i gyder og baggårde, samt dertilhørende boliger i nærheden eller direkte i tilknytning til et erhverv.

De tidligere erhverv i bykernerne er efterhånden svære at finde, og ejendommene er i stedet omdannet til butikker og mindre serviceorienterede erhverv. Beboelse udgør fortsat en stor del af bykernerne, hvor bykerner dog i højere grad opleves som kulturelle mødsteder, fritidsprægede og dynamiske pladser.

En klart defineret tilgang til byerne og bykernernes arkitektur skal opretholde og styrke stederne som levende og dynamiske mødesteder og leverum for herboende såvel som turister. Byerne og deres historiske fortælling er med til at skabe værdi i kraft af tilhørsforhold og en synlig identitet, der gør områdernespændende at færdes og bo i.

Bykernerne opleves som specielle i kraft af den fortættede struktur og områdernes høje koncentration af bevaringsværdige og fredede bygninger, der fortsat tegner rammerne i de enkelte byer.

Sønderborg Kommune vil i samarbejde med borgerne fastholde kulturarven og udnytte stedernes potentialer, så ny arkitektur vinder naturligt indpas og bærer præg af en langsigtet tilgang i planlægningen, hvilket bidrager med en oplevelsesmæssig kvalitet.

For at sikre den bevaringsværdige arkitekturs position er det vigtigt at give den enkelte bygning eller miljø i byerne og bykernerne en nutidig anvendelse og værdi. Bygninger har bedst af at blive brugt, og det er den bedste måde at passe på vores ældre bygningsmasse.

Augustenborg bymidte, hvor fortætningen primært opleves i og omkring Augustenborg Slot, hvor byen er vokset ud fra.

Med afsæt i Arkitektur- og bevaringspolitikken vil Sønderborg Kommune arbejde med udvikling og bevaring af kommunens byer og bykerner

Målsætningerne er:

- at skabe områder, der har høj kvalitet, hvad angår arkitektonisk indpasning, funktion og danner rammen om det gode liv i byer og bykerner.

- at nyskabende og innovativt byggeri, omdannelse, bevaring og udvikling styrker helheden og oplevelsen af bymiljøet.

- at der lokaliseres udviklingsmuligheder for de enkelte byer og byrum i dialog med brugerne og på tværs af interessenter, så balancen mellem bevaring, omdannelse og innovation synliggøres.

Boligområder og erhvervsområder

Bolig- og erhvervsområder rummer hver især forskellige værdier og karakterer, hvorved de adskiller sig fra hinanden.

Erhvervs- og boligområderne udgjorde oprindeligt en del af det, som i dag betragtes som bykernerne, men er i dag vokset ud af byernes centrum. Ved boligområderne skyldes det primært ønsket om grønne udearealer, at eje sit eget sted, frihed og luft. For erhvervsområderne handler det ofte om virksomhedernes fysiske udvikling og ændrede behov, hvor fortættede byer, infrastruktur og miljømæssige krav vanskeliggør det at drive erhverv i større skala nær byernes centrum og tæt på beboelse.

Boligområderne i Sønderborg kommune kendetegnes af forskellige stilperioder. I de større byer findes blandt andet karrestrukturer, højere huse, samt villaer og rækkehuse, der henholdsvis består af almene samt private boliger. Den mere fortættede karrestruktur giver beboeren et bynært leverum og findes især i den ældste del af byerne. Villaer, etageboliger og rækkehuse viser byernes gradvise udvikling over tid og afspejles i de respektive stilperioder. Fælles for områderne bliver derfor de miljøer de indgår i, hvor identiteten bliver noget særligt, der kræver forståelse og ejerskab.

Boligområdernes struktur og arkitektur rummer særlige arkitektoniske stiltyper og historiske lag, hvor de omkringliggende grønne arealer er med til at karakterisere og forstærke områdernes identitet. Det opleves blandt andet omkring Danfoss i Havnbjerg, hvor ungdomsboliger, arbejderboliger, villaer, centerområde og grønne fællesarealer. Her er byen vokset ud fra og som en effekt af industriens udvikling.

I kommunens større byer findes etageboligerne. Denne bebyggelsestype bryder den lave og mere typiske beboelsesform som villaer og rækkehuse, og i en vis grad også karrebebyggelserne, da etageboligerne ofte fremstår mere markante i bybilledet i kraft af deres højde og ofte monotone byggeskik. Etageboligområderne er ofte karakteriseret af store og grønne fællesarealer med plads til fritid, leg og luft mellem bygningerne. Det grønne var oprindeligt en af de bærende værdier for denne boligform og er det fortsat, da de fortættede bymidter ikke kan opfylde dette behov i samme grad.

Boligområdet Louisegade i Augustenborg, hvor de grønne arealer er med til at karakterisere området.

En af Linaks erhvervsbygninger, der med sin særlige arkitektur og volumen markerer sig i nærområdet.

Kommunens større erhvervsområder findes primært i udkanten af byerne tæt på større omfarts- eller indfaldsveje.

Erhvervsbygninger karakteriseres ikke alle steder af forskellighed eller funktion, men er ofte monotone i deres udtryk. Forskelligheden opstår derfor efter behov og anvendelse. Bygningernes højde og omfang er større end i boligområder, hvorfor de også let kan virke dominerende i deres omgivelser. I erhvervsområderne karakteriserer udenomsarealerne ofte af manglende funktion. På trods heraf findes der parklignede anlæg samt grønne arealer, der rummer dyreliv og fungerer som usynlige overgange til det åbne land. De grønne arealer i erhvervsområderne adskiller sig derfor i skala og funktion fra boligområdernes grønne arealer, da de ikke anvendes til ophold og fritid i samme grad.

Nogle virksomheder ønsker at være synlige i lokalområdet, og det afspejler sig ofte i placeringen og det arkitektoniske udtryk. Erhvervsbygninger og forretninger, hvor der er arbejdet med arkitekturen og omgivelserne, kan rumme en merværdi, der kan smitte af på nærmiljøet. En sådan sammenhæng med erhvervets omgivelser er ikke kun til gavn for den forretningsdrivende, men også områdets besøgende og kommunen som helhed.

Den arkitektoniske kvalitet kan således styrke livskvaliteten i kraft af kvalitetsbetonede og sunde rammer, samtidig med at den kan styrke synligheden og brandingværdien for virksomheder.

Fælles for bolig- og erhvervsområderne er, at de hver især kan bidrage til oplevelsen af byen som helhed, samt skabe en oplevelsesmæssig værdi, ikke kun for ejerne, men også for brugeren.

Med afsæt i Arkitektur- og bevaringspolitikken vil Sønderborg Kommune arbejde med udvikling, arkitektur og udenomsarealerne i kommunens bolig- og erhvervsområder.

Målsætningerne er:

- at bolig- og erhvervsområdernes kvaliteter bevares gennem langsigtet planlægning med fokus på stedets potentiale ift. arkitektur og landskab.

- at styrke grønne arealer i tilknytning til bolig- og erhvervsområder.

- at styrke helheden i eksisterende og nye erhvervsområder, hvor friarealer, bæredygtighed og arkitektur indgår i en overordnet sammenhæng.

Landskabet og landsbyer

Landskabet og dets landsbyer udgør kommunens pusterum, hvor man oplever nærheden til naturen. Områderne viser kommunens historiske udvikling – lag på lag og ofte flere år tilbage i tiden end den byggede kulturarv. Landskabet og de kulturmæssige spor kan stadig aflæses og er med at gøre områderne unikke og spændende. Områderne indeholder særlige værdier for bosætning tæt på naturen, og det er også her turisterne trives, og landmanden har sit virke.

Landskabet i Sønderborg Kommune rummer store karaktermæssige variationer. De store og sammenhængende naturområder og landskaber har en stor værdi både naturmæssigt, kulturmæssigt, rekreativt og visuelt. Her kan man få de lange kig over marker og mod kyst.

Landskabet ændrer løbende udtryk, når man bevæger sig i det eller oplever overgangene, hvor marken møder skoven, havet eller landsbyens kirke, der markerer sig på bakketoppene.

Her kan man opleve naturens forskellige lag og overgange som nogle af områdernes kulturhistoriske spor. Det ses blandt andet omkring teglværkerne, der er skabt af mennesker i nyere tid, mens bakkedrag og det kuperede landskab er skabt under istiden.

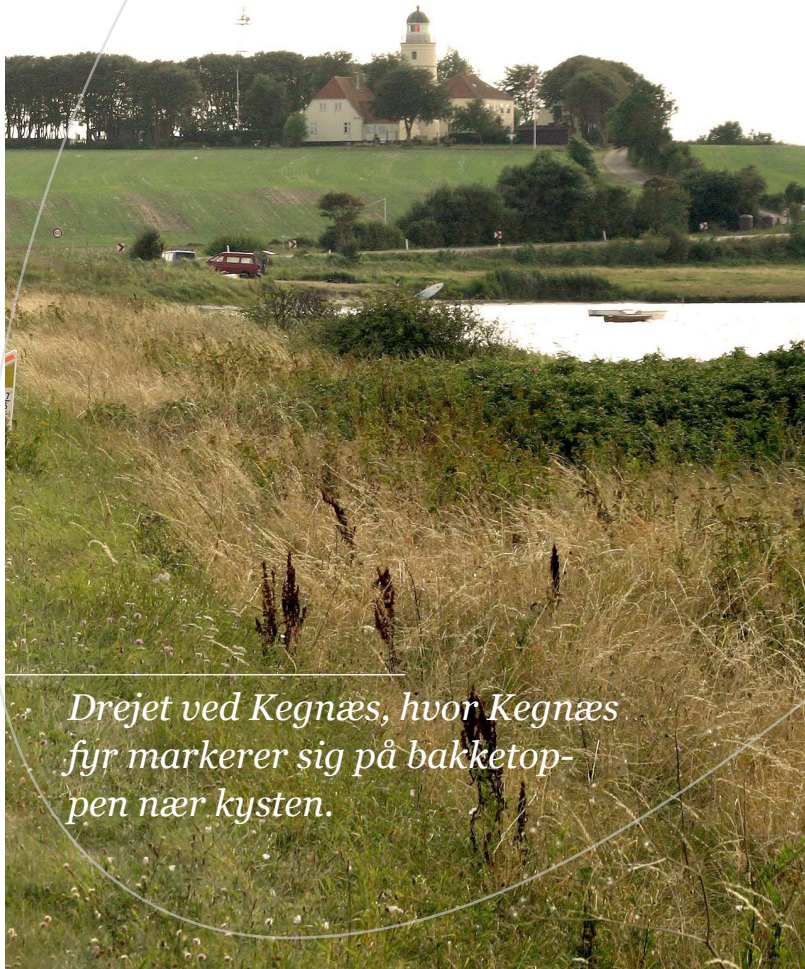
Nærmere beskrivelse af landskab kan læses i politikkens appendix, eller Sønderborg Kommunes landskabsanalyse, der indeholder en beskrivelse og vurdering af hele kommunens landskab, og formidler dermed en vigtig viden om landskabets forskelligheder, særlige kvaliteter og ikke mindst stedernes potentialer.

I landskabet findes også landsbyerne, der primært består af vejbyer, enkelte tidligere forte-landsbyer og de landsbyer, der i en kort periode udviklede sig til stationsbyer. Landsbyerne har hver deres unikke historie og fortælling, som er værd at værne om. Balancen mellem bevaring og udvikling skal derfor ske med hensyn til landbyernes potentiale, karakter samt forholdet til det omkringliggende landskab.

I Sønderborg Kommune og mange andre steder i landet er landsbyerne ændret i takt med den samfundsmæssige udvikling, mens de fortsat har opretholdt deres udseende som landsbyer. Udviklingen skyldes delvist industrialiseringen, men også de geografiske afstande og brugen af nye transportmidler har betydet, at mange landsbyer har skiftet karakter. I mange af kommunens landsbyer er der fortsat landsbrugsdrift – samtidig er mange gårde i dag reduceret til stuehuse, hvor driftsbygningerne har fået ny funktion.

Det opleves især ved de tidligere husmandssteder. Så selvom bebyggelserne har bevaret deres landsbyudseende, så er befolkningssammensætningen i dag en anden end tidligere.

Mange landsbyer er i dag er attraktive, blandt andet grundet deres åbne og grønne karakter med mulighed for både fælleskab og privatliv. Der vil være fokus på, at styrke og fastholde de eksisterende lokale værdier og skabe rammer for udvikling af landsbyer og landskabet, som støtter op om det fortsatte arbejde med turisme og bosætning.

Drejet ved Kegnæs, hvor Kegnæs fyr markerer sig på bakketoppen nær kysten.

Kitesurfere ved Kegnæs, der ofte anvendes af turister såvel som herboende, der bruger naturen og landskabets særlige værdier.

Med afsæt i Arkitektur- og bevaringspolitikken vil Sønderborg Kommune arbejde med udvikling og bevaring af kommunens landsbyer og landskab.

Målsætningerne er:

- at landskabet og landsbyernes kvaliteter styrkes gennem langsigtet planlægning med fokus på stedets potentiale.

- at stedets potentiale fremtidssikres – gerne i dialog med brugerne og på tværs af interesser.

Fra politik til praksis

Arkitektur- og bevaringspolitikken får først liv, når vi arbejder sammen. Derfor vil vi samarbejde og inddrage blandt andet borgere og lokalsamfund, forvaltninger på tværs i kommunen og andre vigtige aktører inden for arkitektur og bevaring.

For at omsætte politikkens ord til praksis og levendegøre den, udarbejder vi fremover handleplaner. Handleplanerne er vores måde at omsætte politikkens indhold til konkrete indsatser for borgerne og kommunen. Det er her, vi sammen har mod på at arbejde med de rammer og strukturer, der skaber den gode arkitektur i Sønderborg Kommune.

Hver handleplan knytter sig til et tema, der falder inden for politikkens område, som er arkitektur og bevaring. Handleplanerne fungerer som vores plan for, hvordan vi kan levendegøre temaet og skabe dialog om vores fysiske miljø.

Hvert fjerde år, sammenfaldende med et nyt Teknik-, By- og Boligudvalg, vil der bliver udvalgt 4 temaer, gældende for en 4-årig periode. Hvert år udarbejder vi en status for det konkrete tema, hvilket udgør en handleplan gældende for det pågældende år.

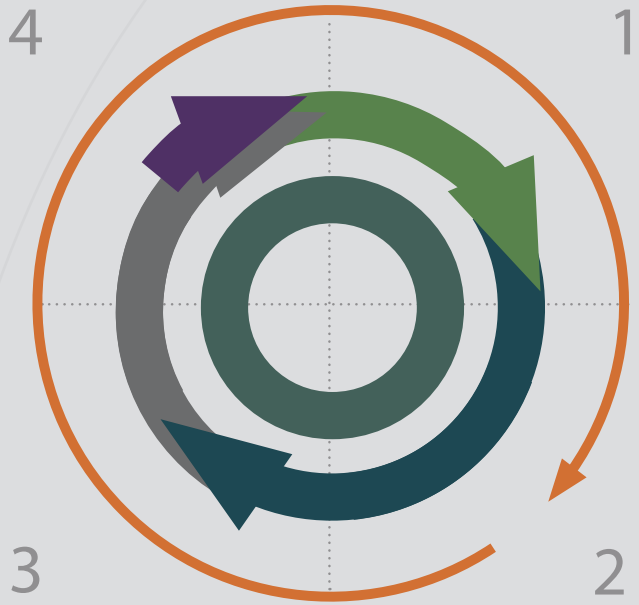
Sønderborg Kommune, borgere og andre aktører, der arbejder med arkitektur i kommunen betragtes som relevante for arbejdet med politikken og kan derfor indgå i arbejdet med at aktivere politikken og bidrage til den fælles udvikling af kommunens fysiske rammer.

Politikken kan betragtes som et redskab eller værktøj, der skaber grundlaget for dialog og samarbejde, hvor alle kan blive klogere på en fælles retning for arkitektur og bevaring på tværs af interesser.

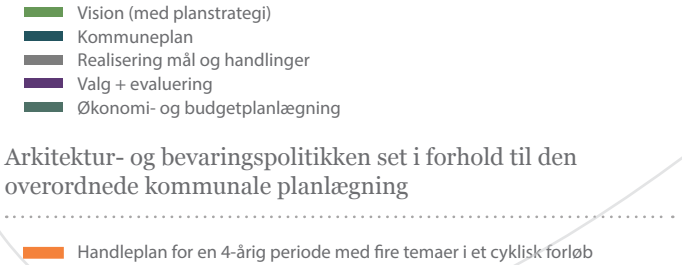
Flere mål i denne Arkitektur- og bevaringspolitik understøtter arbejdet med den fysiske planlægning med kommuneplaner og lokalplaner, men kan ikke realiseres uden støtte fra borgere eller andre relevante aktører og politisk prioritering. Som kommune tør vi arbejde med de rammer, der understøtter kommunens værdier for at skabe grobund for et godt liv, hele livet, uanset om der er tale om borgere eller virksomheder.

Vi skal gøre det nemmere for borgerne at se værdierne i vores bebyggede miljø eller landskabet. En mere attraktiv kommune skaber vi derfor bedst i et fællesskab mellem kommunen, borgerne, lokalsamfundet, samt de mange aktører indenfor byggeri og developere.

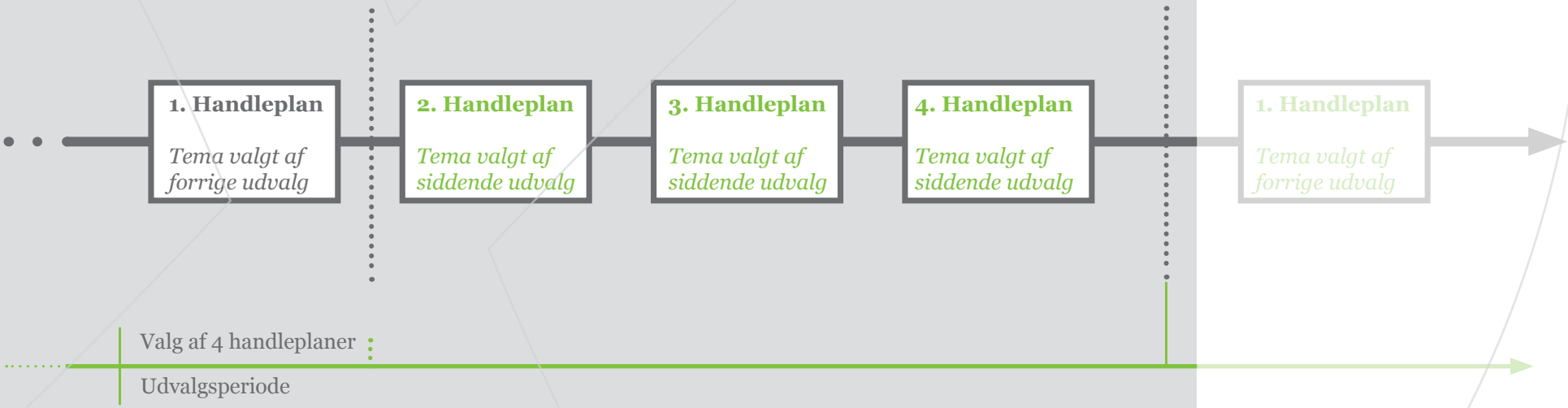
Derfor har vi fokus på at formidle den rette information til de rette målgrupper, på den rette tid. Det betyder, at vi skal inddrage aktørerne forskelligt og alt efter behov. Det gør vi blandt andet ved at arbejde bredt og åbent om vores kommunikation om arkitektur og bevaring i Sønderborg Kommune.

4 års-hjulet for den overordnede kommunale planlægning

Arkitektur- og bevaringspolitikken set i forhold til den overordnede kommunale planlægning

Arkitektur- og bevaringspolitikkens handleplaner set i forhold til udvalgsperioderne og de af Teknik-, By- og Boligudvalget valgte temaer.

Sønderborg
Udsigt i verdensklasse

Sønderborg Kommune
Rådhustorvet 10
6400 Sønderborg

T: 0045 8872 6400
post@sonderborg.dk

